

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การอพยพแรงงานจากประเทศโลกที่สามและประเทศกำลังพัฒนาสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วเริ่มมีอัตราสูงขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่ปลาย ศตวรรษ ที่ 19th ความต้องการแสวงหาโอกาสใหม่ให้กับชีวิต และความไม่เท่าเทียมในเรื่องผลตอบแทนของแรงงาน ประกอบกับต้นทุนการเดินทางไปหางานยังสถานที่ต่าง ๆ ในโลกได้ลดลงอย่างมาก เป็นเหตุผลสำคัญที่ก่อให้เกิดการอพยพแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการอพยพแรงงานภายในประเทศหรือแรงงานข้ามประเทศ แรงงานเหล่านี้มีทั้งแรงงานอพยพที่ถูกต้องตามกฎหมายและแรงงานหลบหนีเข้าประเทศ แม้ว่าค่าจ้างแรงงาน สวัสดิการ ความเป็นอยู่ของแรงงานอพยพเหล่านี้เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานท้องถิ่นแล้วจะดีกว่า แต่ก็ยังคงคิดว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในประเทศของตน จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดแนวโน้มการอพยพของแรงงานในทุกภูมิภาคของโลกทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต(คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2007: ออนไลน์)

ในอดีตแรงงานไทยนิยมเดินทางไปทำงานในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศตะวันตกเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและอังกฤษซึ่งมีแรงงานไทยเข้าไปมากกว่าประเทศอื่น โดยแรงงานส่วนใหญ่ที่เดินทางไปทำงานยังสหรัฐอเมริกาและอังกฤษจะไปทำงานทางด้านบริการ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานเสิร์ฟ พี่เลี้ยงเด็ก พนักงานโรงแรมและอื่น ๆ เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

แต่ในยุคหลังปี คริสต์ศักราช 1970 ความต้องการแรงงานต่างชาติจากตลาดแรงงานในกลุ่มประเทศตะวันตกออกกลางโดยเฉพาะประเทศผู้ค้าน้ำมันและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) รวมถึงการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของประเทศแถบเอเชีย ทำให้ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้มีนโยบายรับแรงงานต่างชาติมากขึ้นตามการเจริญเติบโตของประเทศ (Robin Cohen, 1987: 154-155) ส่งผลให้แรงงานที่เดินทางไปทำงานในประเทศแถบตะวันตกเริ่มลดลง อีกทั้งนโยบายการรับแรงงานต่างชาติของประเทศตะวันตกที่เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงกับแรงงานไทยที่ต้องการเข้าไปทำงาน โดยเฉพาะประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษที่มีมาตรการและนโยบายที่จำกัดแรงงานต่างด้าวและแรงงานข้ามชาติครั้งใหญ่ในปี คริสต์ศักราช 1948 และเริ่มออก พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง(Immigration Act 1971) อย่างจริงจังในปี คริสต์ศักราช 1971 จากการรวบรวมสถิติของกระทรวงว่าจ้างแรงงานของประเทศอังกฤษ ปรากฏว่าจำนวนคนไทยที่ขออนุญาตเข้าไปทำงานในประเทศ

อังกฤษระหว่างปี คริสต์ศักราช 1972 จนถึง คริสต์ศักราช 1977 มีเพียงประมาณ 1,743 คน (สุณี ฉัตราคม, 1980:177)

จากสถานการณ์แนวโน้มในขณะนั้น คนไทยที่ไปทำงานในประเทศอังกฤษได้ลดลงตั้งแต่ปี คริสต์ศักราช 1976 เป็นต้นมา ทั้งนี้เป็นผลจากการที่อังกฤษมีการเข้มงวดต่อการเข้าไปทำงานของคนต่างชาติมากขึ้น ทำให้คนไทยที่คาดหวังจะเข้าไปขุดทองยังประเทศอังกฤษต้องเบนเข็มไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีนโยบายต้อนรับแรงงานชาวต่างชาติแทน แต่ก็ยังมีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ยังต้องการเดินทางเข้าไปยังประเทศอังกฤษ และพยายามแสวงหาวิธีการที่จะเข้าไปทำงานทั้งวิธีการที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยหลักแล้ว วิธีการที่จะให้ได้เข้าไปทำงานยังประเทศอังกฤษ

วิธีแรก คือการขอใบอนุญาตทำงาน หรือ Work Permit แต่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากเพราะจะต้องมีการตรวจสอบเข้มงวดหลายขั้นตอน และมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ตาม พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง Immigration Act 1971: Work Permit Scheme ลักษณะคนต่างชาติที่สามารถทำงานในสหราชอาณาจักรได้ จะต้องมีความรู้สูง 3 ประเภท ดังนี้ 1) งานที่ต้องเป็นงานที่มีคุณสมบัติพิเศษและมีลักษณะเฉพาะอย่างยิ่ง 2) ผู้นั้นต้องเป็นผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญระดับสูง (Senior Executive หรือ Administrative Skills) และ 3) นักเทคนิค ที่เชี่ยวชาญพิเศษ (Rare Skills)

โดยนายจ้างต้องดำเนินการ พิสูจน์ว่า งานดังกล่าวคนอังกฤษไม่มีคุณสมบัติที่จะทำได้และเหตุผลว่าไม่อาจฝึกฝนคนอังกฤษให้ทำได้ วิธีพิสูจน์ คือ ให้ลงโฆษณาประกาศหาผู้ทำงานดังกล่าวทางหนังสือพิมพ์เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน โดยแจ้งลักษณะงาน ประสบการณ์การทำงาน เงินเดือน และไม่มีผู้มาสมัครอยู่ในข่ายที่จะได้รับพิจารณา เป็นต้น

วิธีที่สอง คือต้องสมัครเข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาแบบทั่วไป (General Student) คือนักเรียนหรือนักศึกษาที่ลงเวลาเรียนมากกว่าสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมงขึ้นไปซึ่งได้แก่ 1) นักศึกษาที่ลงหลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) นักศึกษาที่ลงหลักสูตรระดับอุดมศึกษา 3) นักศึกษาที่ลงหลักสูตรฝึกงาน (Work - Placements) และ 4) นักศึกษาที่ลงหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนภาคปกติ (Pre-Sessional Course) ซึ่งตามกฎหมายอนุญาตให้นักศึกษาทำงานได้ไม่เกิน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และ 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และ 40 ชั่วโมงในช่วงวันหยุดยาวหรือปิดเทอม (ตามพ.ร.บ.ก่อนปี คริสต์ศักราช 2011) โดยนักศึกษาที่เข้ามาต้องปฏิบัติตามนี้ (Britishcouncilthailand, 2009: ออนไลน์)

- ต้องไม่ทำกิจการส่วนตัว เปิดหรือทำธุรกิจเป็นของตัวเอง ประกอบอาชีพเป็นนักกีฬาหรือนักแสดง หรือทำงานแบบเต็มเวลาขณะที่ยังเรียนอยู่
- เงินค่าจ้างที่คาดว่าจะได้รับจากการทำงานไม่สามารถนำมาแจ้งเพื่อขออนุญาตเข้าประเทศและสมัครวีซ่า ต้องแสดงว่าสามารถจ่ายค่ากินค่าอยู่ในสหราชอาณาจักรได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินจากการทำงานอื่นใด นอกเสียจากว่าเงินนั้นจะได้รับจากการ

ทำงานระหว่างการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรือเงินที่ได้รับจากการทำงาน
ในสถานศึกษาที่ศึกษาอยู่ สถานศึกษาของนักศึกษาจะต้องออกหลักฐานรับรองการจ้าง
งานให้ก่อนหากคุณต้องการรวมเงินดังกล่าวในการทำวีซ่าขออนุญาตเข้าประเทศ

- สามารถทำงานได้ไม่เกิน 10 และ 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในระหว่างเปิดภาคเรียน ห้ามเกินกว่านี้โดยเด็ดขาด
- งานที่ทำเป็นงานที่บังคับไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
- ในบางกรณี อาจฝึกงานกับบริษัทได้โดยใช้เวลาไม่เกิน 3 เดือน

ส่วนวิธีอื่น ๆ ที่จะเข้าไปทำงานก็คือ ผู้นั้นจะต้องเป็นพนักงานบริษัทที่มีบริษัทแม่อยู่ใน
อังกฤษ แล้วไปเปิดสาขาในประเทศไทย และมีการหมุนเวียนพนักงานเข้ามาทำงานหรือฝึกงานใน
บริษัทแม่ อีกกลุ่ม คือ ผู้ที่ลงหลักสูตรตามโครงการต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี
และผู้ที่จบการศึกษา อายุระหว่าง 18-30 ปี ได้ศึกษา ได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานจริง และหา
ประสบการณ์หลังจากการเรียน และหลังเรียนจบ ณ ประเทศอังกฤษ สกอตแลนด์ เวลส์ และ
ไอร์แลนด์ (สหราชอาณาจักร) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นงานประเภทบริการ เช่น พนักงานตาม
โรงแรม โรงพยาบาล ตามร้านสะดวกซื้อต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสาขาที่
เรียนมาของผู้ร่วมโครงการเอง และกลุ่มสุดท้าย ก็คือนักเรียนไทยที่สำเร็จการศึกษาที่อังกฤษ
(เฉพาะบางสาขา เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ สถาปนิก ฯ) สมัครเข้าทำงานโดยนายจ้างยินยอมทำเรื่อง
ขอใบอนุญาตทำงาน(Work Permit)ให้

ถึงแม้จะมีวิธีการที่ทำให้สามารถเข้าไปทำงานยังประเทศอังกฤษอยู่หลายวิธี แต่ผู้ที่เข้าไป
ไปทำงานต้องคำนึงเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อน รวมทั้งมีการตรวจสอบที่เข้มงวด และค่าใช้จ่าย
ที่ค่อนข้างสูง ทำให้มีคนอีกกลุ่มหนึ่งอาศัยช่องว่างทางด้านนโยบายการศึกษาโดยการขอวีซ่า
นักเรียนในแบบคอร์สเรียนภาษาอังกฤษทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าไป
ทำงานยังประเทศอังกฤษ ซึ่งหากเทียบกันแล้วการขอการขอวีซ่าแบบนักเรียนนักศึกษายังสามารถ
ขอได้ง่ายกว่าการขอวีซ่าไปทำงาน (Work Permit) มาก คนกลุ่มนี้จะลงคอร์สเรียนภาษาโดยให้คน
รู้จักหรือญาติที่อาศัยอยู่ก่อนแล้วในประเทศอังกฤษลงคอร์สเรียนภาษา แล้วให้ส่งใบยืนยันการเข้า
ศึกษากับสถาบันนั้นๆ กลับมาเพื่อยืนยันประกอบการขอวีซ่า หรืออีกช่องทางหนึ่งคือดำเนินเรื่อง
ผ่านบริษัทตัวแทน (Agencies) ที่ทำเกี่ยวกับสถาบันที่ส่งเด็กไทย และคนไทยไปศึกษาต่อหรือ
ทำงานยังต่างประเทศที่มีอยู่มากมายเป็นผู้จัดหาสถานที่เรียนให้ ในสหราชอาณาจักรเองมีสถาบัน
สอนภาษาให้เลือกมากมายกว่า 400 แห่งให้ผู้สนใจเลือกทั้งคอร์สเรียน และราคาได้หลายประเภท
แต่ส่วนมากผู้ที่มิวัตถุประสงค์ตั้งใจจะไปทำงานเป็นหลักมักจะเลือกสถาบันที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียงมาก

นัก เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเรียนค่อนข้างถูกกว่ามาก ซึ่งสถาบันข้างต้นนี้เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มผู้ที่ขอยื่นวีซ่าประเภทนี้เป็นสถาบันบ่มวิชา (ปัจจุบันสถาบันเหล่านี้ถูกขึ้นบัญชีดำหลายแห่งแล้ว)

สถานการณ์ล่าสุดในช่วงปี 2008 มีแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานไปทำงานในอังกฤษ จำนวน 1,597 คน แยกเป็นชาย 1,010 คน และหญิง 587 คน จำแนกตามอาชีพพบว่าแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานส่วนใหญ่เป็นสาขาอาชีพพนักงานบริการต่าง ๆ โดยรวมทั้งบริการอาหารและเครื่องดื่ม และการทำความสะอาด โดยเฉพาะทำงานในร้านอาหารไทย ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในตำแหน่งต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ เช่น วิศวกร นักบริหาร พนักงานประจำบริษัท หรือเรือเดินทะเล ข่างฝีมือสาขาต่างๆ ซึ่งจะเป็นลักษณะพนักงานแลกเปลี่ยนระหว่างบริษัทแม่และสำนักงานสาขาในประเทศไทยระยะเวลาการจ้างอาจเป็นช่วงระยะสั้นตั้งแต่ 1-3 ปี ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างบริษัท แรงงานไทยในอังกฤษส่วนใหญ่ได้ตกลงทำสัญญาไปทำงานโดยการติดต่อนายจ้างโดยตรง หรือโดยการแนะนำของเพื่อนที่ทำงานอยู่เดิมหรือโดยคนไทยที่เป็นเจ้าของกิจการร้านอาหารเดินทางมาติดต่อคนไปทำงานด้วยตนเองโดยไม่ผ่านบริษัทจัดงานเพียงแต่นำสัญญาจ้าง หรือใบอนุญาตทำงานที่สถานเอกอัครราชทูต ารับรองนิติกรแล้วไปแจ้งการเดินทางต่อกรมการจัดหางานก่อนเดินทางออกจากประเทศไทยเท่านั้น(สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, 2008)

ตารางที่ 1.1 จำนวนแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานประเทศอังกฤษ ระหว่างปี 2007 ถึง 2008

หมวดหมู่/สาขาอาชีพ	ปี 2007			ปี 2008		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
พนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้า และตลาด	827	419	1,246	786	401	1,187
ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ	94	55	149	97	56	153
ช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	16	31	48	17	55	72
ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ	49	7	56	57	6	63
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่าง ๆ	37	30	67	25	38	63
อาชีพพื้นฐานซึ่งเป็นแรงงานด้านการผลิต ก่อสร้าง เกษตร	19	23	42	18	26	44
เสมียน เจ้าหน้าที่	5	2	7	7	5	12

ตารางที่ 1.1 (ต่อ) จำนวนแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานประเทศอังกฤษ
ระหว่างปี 2007 ถึง 2008

หมวดหมู่/สาขาอาชีพ	ปี 2007			ปี 2008		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
ผู้ปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้ควบคุมเครื่องจักร และ ผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	2	8	10	2	-	2
ผู้ปฏิบัติงานฝีมือด้านการเกษตร และประมง	3	-	3	1	-	1
รวมทั้งสิ้น	1,052	576	1,628	1,010	587	1,597

ที่มา: สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ

ตารางที่ 1.2 จำนวนแรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานประเทศอังกฤษจำแนกตาม
าแหน่งงาน (เรียงลำดับจากมากไปน้อย 10 อันดับแรก)

ลำดับที่	ตำแหน่งงาน	ปี 2007	ปี 2008	รวม
1	ก๊วก	556	555	1,111
2	พนักงานเสิร์ฟ	126	124	250
3	ก๊วก(อาหารไทย)	73	92	165
4	ผู้ช่วยก๊วก	89	73	162
5	ผู้ปรุงอาหาร(ยกเว้นงานส่วนบุคคล)	83	50	133
6	ผู้จัดการ(หมู่อาชีพ)	45	58	103
7	แม่บ้าน	59	38	97
8	หัวหน้าพนักงานเสิร์ฟ	48	32	80
9	นวดแผนโบราณ	25	53	78
10	ผู้จัดการแผนกห้องอาหาร	38	29	67
11	ตำแหน่งอื่น ๆ	486	493	979
	รวม	1,628	1,597	3,225

ที่มา: สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ

จากตารางส่วนใหญ่แรงงานไทยที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานยังประเทศอังกฤษเป็นแรงงานประเภทงานบริการ โดยเฉพาะแรงงานในร้านอาหาร ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจร้านอาหารไทยมีการขยายตัวเป็นอย่างมากทำให้มีความต้องการผู้ประกอบการที่มีฝีมือมากขึ้น ส่วนแรงงานประเภทที่เหลือ เป็นผู้ใช้แรงงานภายในบ้าน และธุรกิจบริการนวดที่เป็นที่ต้องการของตลาดที่กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1.3 จำนวนคนไทยที่เดินทางเข้าไปประเทศอังกฤษโดยวีซ่าประเภทนักเรียน (Student Visa)

ปี ค.ศ.	ยื่นคำร้อง	ยื่นคำร้องผ่าน	ปฏิเสธคำร้อง	ถูกเพิกถอน
2006-2007	5,785	5,080	675	5
2007-2008	5,005	4,385	665	15
รวม	10,790	9,465	1,303	20

หมายเหตุ: เป็นข้อมูลที่คาบเกี่ยวระหว่างปี

ที่มา : UK Border Agency , Home Office

ในแต่ละปีมีคนไทยที่ขอวีซ่าเข้าไปเพื่อศึกษา ณ สหราชอาณาจักรอังกฤษเฉลี่ยปีละประมาณ 5,000 คน จากข้อมูลนี้มีทั้งนักเรียนที่เข้าไปศึกษาตามระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Child Student) และศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Student) ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ที่เข้าไปศึกษาในระดับอุดมศึกษา และผู้ที่ลงคอร์สเรียนภาษาอังกฤษ

จากสถิติข้อมูลทำให้ทราบว่าคนไทยทั้งที่เข้าไปทำงานและศึกษา อยู่ในประเทศอังกฤษมีอยู่เป็นจำนวนมาก และยังมีแรงงานอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการจะไปทำงานยังประเทศอังกฤษ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าแรงการจ้างงานในประเทศอังกฤษสูงมาก (ปัจจุบันค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ที่ 5.73 ปอนด์ต่อชั่วโมง)ที่เป็นแรงจูงใจให้ต้องการเข้าไปทำงาน แต่ผู้ที่ต้องการไปทำงานยังประเทศอังกฤษไม่เคยทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ และสภาพการทำงานเลย บางคนเพียงเคยได้ยินหรือได้ฟังมาบ้างแต่ก็เป็นเพียงการบอกกล่าวจากคนรู้จัก ไม่ได้ทราบข้อมูลเท็จจริงที่ปรากฏ จากการเก็บข้อมูลของผู้ทำการศึกษาเองจากเว็บไซต์พันทิพย์ดอทคอม(www.Pantip.com) ห้องไกลบ้านในระยะเวลากว่า 1 ปีพบว่า มีผู้ที่ต้องการทราบถึงการเคลื่อนย้าย การใช้ชีวิต และการทำงานในประเทศอังกฤษเข้าไป ตั้งกระทู้ ถาม-ตอบเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยถึงวันละ 3 กระทู้ ซึ่งถือว่าสูงมาก หากเทียบกับกระทู้อื่นๆ

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงชีวิตของผู้ใช้แรงงานเหล่านี้ในส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุการเคลื่อนย้าย การตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงาน และปัญหาของผู้ใช้แรงงานเหล่านี้ขณะพำนักอยู่ในประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะประเด็นการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงาน และคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ที่ต้องการไปทำงานยังต่างประเทศทุกคนย่อมมีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างแล้วแต่เป้าหมายของแต่ละคนแต่ส่วนใหญ่แล้วมักถูกมองว่ามีเป้าหมายหลักของการไปทำงานก็คือเงิน ดังนั้นการที่จะตั้งเป้าหมายให้ได้ตามที่ต้องการผู้ใช้แรงงานเหล่านี้จะต้องใช้ความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งบางครั้งอาจทำให้ผู้ใช้แรงงานเหล่านี้มองข้ามสภาพการทำงานของตัวเองไป ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตขณะปฏิบัติงานอยู่ที่นั่น หรือบางครั้งการตั้งเป้าหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเกินไปอาจส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานรวมถึงส่งผลให้คุณภาพชีวิตการทำงานในบางด้านแย่ลงก็ได้ ยิ่งลักษณะงานที่ใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นงานบริการที่มีลักษณะเฉพาะด้วยแล้วอาจมีผลกระทบโดยตรงในเรื่องการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานด้วย

ปัจจุบันมีคนไทยเข้า - ออกประเทศอังกฤษเป็นจำนวนมากจึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด เพราะบางคนขอต่อใบอนุญาตหรือเปลี่ยนประเภทวีซ่าเพื่อให้สามารถอยู่ได้ยาวนาน บางคนถือวีซ่ายุโรป หรือบางคนอาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษนานจนได้เป็นพลเมืองชาวอังกฤษ (Citizen) ตั้งรกรากจนมีครอบครัวอยู่ที่นั่น ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าผู้ใช้แรงงานไทยที่เข้าไปมีการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานอย่างไร สาเหตุหลักในการมาทำงานเพียงเพื่อต้องการเก็บเงินใช้หรือไม่ และต้องการที่จะอยู่ในประเทศอังกฤษต่อไปหลังจากวีซ่าหมดอายุ หรือต้องการกลับประเทศไทย ซึ่งประเด็นทั้งหมดนี้จะทำให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายของคนไทยในต่างประเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อคนไทยในต่างประเทศ จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติของสหราชอาณาจักรเปิดเผยว่า เฉลี่ยในแต่ละปีมีผู้ที่ขออนุญาตเข้าไปทำงาน หรือผู้ที่ได้ Work Permit แล้วขอต่อใบอนุญาตประมาณถึงปีละ 15 เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่ได้รับใบอนุญาต และข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายประชากรของสหราชอาณาจักร (www.Migrationwatch.com) ได้เก็บข้อมูลผู้ถือวีซ่าประเภทนักเรียนระหว่างปี 2001 ถึงปี 2003 พบว่ามีจำนวนผู้ที่ถือวีซ่าประเภทนักเรียนที่มีสัญชาติไทยขอต่ออายุใบอนุญาตในการอยู่ในประเทศอังกฤษมากถึง 51 เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่ถือวีซ่าประเภทนักเรียนทั้งหมด

อีกประเด็นคือเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทย เนื่องจากประเทศอังกฤษเข้มงวดกับแรงงานที่จะเข้าไปมากขึ้น เพราะปัญหาที่รัฐบาลอังกฤษต้องประสบเกี่ยวกับคนเข้าเมืองซึ่งได้แก่ 1) ปัญหาความมั่นคงภายในโดยทั่วไปและการต่อสู้ป้องกันการก่อการร้ายจากกลุ่มผู้ก่อการร้าย (Security and Terrorism) 2) การจ่ายเงินสงเคราะห์ของรัฐให้คนเข้าเมืองที่ไม่มีสิทธิ

(Abuse of Welfare System) 3) ปัญหาสวัสดิการในด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลที่รัฐต้องรับผิดชอบดูแลคนเข้าเมืองและครอบครัวเป็นจำนวนมาก (Overload Educational and Health Systems) 4) เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ด่านต่างๆ แจ้งว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน เนื่องจากกฎหมายเข้าเมืองมีความหลากหลาย ยุ่งยาก และสลับซับซ้อน โดยมีวีซ่าประเภทต่างๆ กว่า 80 ชนิด และ 5) เนื่องจากแรงงานขั้นต่ำ (Low Skill Labour) จากประเทศในเครือสหภาพยุโรป ใหม่มิมีมากเกินกับความต้องการ ดังนั้นโฮมออฟฟิศ (Home Office) จึงเปลี่ยนระบบกฎหมายเข้าเมืองใหม่ให้เข้มงวดยิ่งขึ้น นับเป็นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเข้าเมืองใหม่ในรอบ 45 ปี โดยยกเลิกวีซ่าประเภทเดิม ๆ กว่า 80 ชนิด และใช้ระบบให้คะแนนใน 5 ระดับแทน (ชมรมเพื่อนหญิงไทยในสหราชอาณาจักร, 2009: ออนไลน์) ทำให้มีผลกระทบโดยตรงกับผู้ไ้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษ ที่จะต้องทำเรื่องขอเปลี่ยนใบอนุญาตใหม่สำหรับผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษอยู่แล้ว และทำตามขั้นตอนใหม่สำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางเข้าไปยังประเทศอังกฤษอีกด้วย

และเมื่อปี 2008 สภาสหภาพแรงงานอังกฤษ (Trades Union Congress: TUC) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงงาน “Hard Work, Hidden Lives” ซึ่งเป็นรายงานการศึกษางานที่ไม่มั่นคง (Vulnerable Employment) พบว่าแรงงานในอังกฤษมากกว่า 2 ล้านคน ต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิตการทำงาน จากการกดขี่ขูดรีดของนายจ้าง การจ้างงานที่ไม่มั่นคง ตัวอย่างกรณีศึกษาของรายงานที่ได้เข้าไปสำรวจแรงงานในอังกฤษพบว่าหลายกรณีพบกับปัญหาความไม่มั่นคงของงาน การทำสัญญาผ่านบริษัทจัดหางาน สวัสดิการที่ไม่ดีหรือไม่มีเลย การถูกจำกัด และควบคุมของแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะแรงงานในภาคธุรกิจอาหารซึ่งเป็นผลมาจากการออกกฎหมายใหม่ของโฮมออฟฟิศ (ประเทศไทย, 2008: ออนไลน์) ทำให้เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าผู้ไ้แรงงานไทยมีสภาพการทำงานที่ไม่มั่นคงดังที่มีรายงานด้วยหรือไม่ และมีคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นอย่างไร

สำหรับแหล่งที่มีคนไทยไปรวมตัวมากที่สุดในอังกฤษก็คือ ลอนดอน เนื่องจากลอนดอนเป็นหนึ่งในศูนย์กลางสำคัญทางธุรกิจการเมือง วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของโลก โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของลอนดอน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ของสหราชอาณาจักร (Timesonline , 2009: ออนไลน์) ซึ่งถือว่าสูงมากหากเทียบกับรายได้และรายจ่ายของรัฐบาล การเจริญเติบโตของลอนดอน นับตั้งแต่ปี คริสต์ศักราช 1995 มาจากการอพยพย้ายถิ่นเข้า สถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2005 ระบุว่า จำนวนประชากรในลอนดอนมีถึง 7.5 ล้านคนซึ่งถือว่ามิจำนวนประชากรสูงที่สุดในยุโรป (National Statistics, 2007: ออนไลน์) ซึ่งในจำนวนนี้รวมถึงคนไทยที่เข้าไปประกอบธุรกิจ ทั้งที่เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้านนวด หรือผู้ไ้แรงงานที่เข้าไปทำงานในด้านต่าง ๆ ทั้งแรงงานมีฝีมือ กึ่งฝีมือ และไร้ฝีมือ ซึ่งส่วนใหญ่มักทำงาน

อยู่ตามร้านอาหารทั้งที่มีเจ้าของเป็นคนไทย และที่มีเจ้าของเป็นชาวต่างชาติ ส่วนอีกจำนวนหนึ่งได้แก่ นักเรียนและนักศึกษา ที่เข้าไปศึกษาในประเทศอังกฤษแต่ละปีอีกเป็นจำนวนมาก สถิติคนไทยที่ติดต่องานด้านกงสุลที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน ในปี 2004 ระบุว่า มีคนไทยอาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรจำนวน 36,000 คน ส่วนใหญ่ประมาณ 20,000 คน เป็นแรงงานทำงานอยู่ที่ร้านอาหารไทยซึ่งมีอยู่มากถึง 1,000 ร้านทั่วสหราชอาณาจักร โดยกว่าครึ่งหนึ่งหรือประมาณ 600 ร้านตั้งอยู่ในกรุงลอนดอน (สถานทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ, 1997: ออนไลน์)

จากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอทำให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายของผู้ใช้แรงงานไทยในการเข้าไปใช้แรงงานในประเทศอังกฤษ ประเภทของอาชีพ และงานที่ทำ ซึ่งให้เห็นถึงประเด็นที่น่าสนใจเนื่องด้วยประเทศอังกฤษเองเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทั้งผู้คน วัฒนธรรม สังคม และการดำเนินชีวิต ประชากรจากหลายประเทศต่างหลั่งไหลเข้าไปทำงานยังประเทศอังกฤษ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศอังกฤษในการดำเนินนโยบายทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก คนไทยที่เข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษมีทั้ง แรงงานถูกกฎหมายที่ได้ใบอนุญาตเข้าทำงานในประเทศอังกฤษ (Work Permit) รวมทั้งนักเรียนประเภทเต็มเวลา (Full Time) ที่ตั้งใจจะไปศึกษาและได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ไม่เกิน 10 ชั่วโมงและ 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะทำเกินกว่านั้น บางคนทำถึง 50-60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์แล้วแต่กลวิธีของแต่ละคน แรงงานผิดกฎหมายหรือโรบินฮูด ที่ขอวีซ่าประเภทอื่นแล้วแอบทำงาน เช่น ตามร้านอาหารไทย ร้านสะดวกซื้อ หรือที่อื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะได้รับความช่วยเหลือจากร้านที่มีเจ้าของเป็นคนไทย และแรงงานแฝงที่เข้าไปทำงานโดยวีซ่านักเรียน (Student Visa) ประเภทระยะยาวเพื่อเข้าไปทำงานตามร้านอาหาร และร้านนวด หรือสถานที่อื่นๆ ที่กระจายอยู่ทั่วอังกฤษ ส่วนมากแรงงานประเภทนี้มักจะทำงานมากกว่าหนึ่งชนิด หรือที่มักเรียกกันว่า Job 2

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษ นอกจากนี้เพื่อให้ผลการศึกษาครอบคลุมประเด็นตั้งแต่เริ่มเข้าไปทำงานตลอดจนการใช้ชีวิตของผู้ใช้แรงงานผู้ศึกษาจึงได้สนใจที่จะศึกษาถึงสาเหตุกระบวนการเคลื่อนย้าย และปัญหาของผู้ใช้แรงงานขณะพำนักอยู่ในประเทศอังกฤษด้วย โดยมีคำถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานหรือไม่ และผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษคุณภาพชีวิตการทำงานสูงจริงหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในภาคบริการ ณ ประเทศอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในภาคบริการ ณ ประเทศอังกฤษ

1.3 สมมติฐานการศึกษา

1. การตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในภาคบริการ ณ ประเทศอังกฤษ
2. ผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับสูง
3. ผู้ใช้แรงงานไทยที่ได้รับใบอนุญาตทำงานอย่างถูกกฎหมาย (Work Permit) และผู้ใช้แรงงานที่เป็นนักเรียนนักศึกษาแบบเรียนเต็มเวลา (Full-Time Student) มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตพื้นที่

เก็บข้อมูล ณ กรุงลอนดอน (London) ประเทศอังกฤษ สถานที่ ในการเก็บข้อมูลได้แก่ สถาบันสอนภาษา ร้านอาหารไทย ร้านนวดแผนไทย ไชน่าทาวน์ เป็นต้น

2. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้ศึกษาเน้นการศึกษาถึงคุณภาพชีวิตการทำงาน สาเหตุ กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงาน การตั้งเป้าหมายชีวิตและสำรวจปัญหา อุปสรรค ในการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษ

3. ขอบเขตประชากร

การศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษากลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยที่เข้าไปทำงาน โดยได้รับใบอนุญาตเข้าทำงาน (Work Permit) และนักเรียนนักศึกษาไทยประเภทเต็มเวลา (Full-Time Student) ที่ทำงานในภาคบริการ (Services) ณ ประเทศอังกฤษ โดยถูกต้องตามกฎหมาย และมีระยะในการพำนักในประเทศอังกฤษมากกว่า 3 เดือนขึ้นไป เท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงกลุ่มคนไทยที่เป็นผู้ประกอบการ หรือคนไทยที่ไปเรียนคอร์สระยะสั้น ในประเทศอังกฤษ แล้วทำงาน Part-Time และกลุ่มที่ไปทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษ
2. ทำให้ทราบถึงคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานไทยในประเทศอังกฤษ
3. ผลจากการศึกษานี้สามารถใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่คิดจะเดินทางไปศึกษา หรือทำงานยังประเทศอังกฤษได้พิจารณา รับทราบถึงกระบวนการเดินทาง คุณภาพชีวิตการทำงานรวมถึงปัญหา และการวางแผนชีวิตก่อนตัดสินใจ
4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการรับทราบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้เพื่อตัดสินใจในการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นการควบคุม หรือสนับสนุนก็ตาม

1.6 นิยามศัพท์ทั่วไป

การตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงาน หมายถึง การตั้งเป้าหมายของชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานว่าต้องการให้มีชีวิตการทำงานเป็นไปในทิศทางใด

ระดับการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงาน หมายถึง ระดับของการตั้งเป้าหมายชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานที่มีต่อเป้าหมายชีวิตการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง การทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกจ้างทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีรายได้ที่พึงพอใจ มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในการทำงาน ได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติเป็นธรรมจากนายจ้าง มีที่พักอาศัยที่เหมาะสมและได้รับการยอมรับจากสังคม

ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง ระดับของสภาพความเป็นจริงของผู้ใช้แรงงานที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน

กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงาน หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ ในการเดินทางไปทำงานในประเทศอังกฤษ

ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่แรงงานไทยใช้ในการเดินทางไปทำงานยังประเทศอังกฤษ ได้แก่ ค่าบริการที่บริษัทจัดหางานเรียกเก็บ ค่าวีซ่า ค่าตัวเครื่องบิน ค่ารับรองเอกสาร ค่าทดสอบฝีมือ ค่าตรวจสุขภาพ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายข้างต้น

นายจ้าง หมายถึง เจ้าของสถานประกอบการ หน่วยงานหรือบริษัท ที่อยู่ในประเทศอังกฤษและรับแรงงานไทยเข้าทำงานทั้งที่เป็นคนไทย และชาวต่างชาติ

วีซ่า หมายถึง การได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการในการเดินทางไปยังประเทศอังกฤษ

วิชานักเรียน หมายถึง การได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการในการเดินทางไปศึกษา และทำงานได้ไม่เกินสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง และ 20 ชั่วโมงยังประเทศอังกฤษ

ใบอนุญาตทำงาน หมายถึง หลักฐานเพื่อเป็นการยืนยันว่าคนต่างชาติสามารถทำงานในสหราชอาณาจักรได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ระบบให้คะแนน หมายถึง ระบบใหม่ในการคิดคะแนนเพื่อตัดสินใจว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้เข้ามาในสหราชอาณาจักรอังกฤษเพื่อทำงาน หรือเรียนหนังสือ

สหราชอาณาจักรอังกฤษ หมายถึง สหราชอาณาจักรประกอบเป็นสหภาพที่เกิดจากการรวมตัวของดินแดน 4 ส่วน คือ 3 ชาติบนเกาะบริเทนใหญ่ ซึ่งได้แก่ อังกฤษ สกอตแลนด์ และเวลส์ กับไอร์แลนด์เหนือบนเกาะไอร์แลนด์เข้าด้วยกัน

ประเทศอังกฤษ หมายถึง เป็นดินแดนส่วนหนึ่งบนเกาะบริเทนใหญ่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปยุโรป และเป็นดินแดนส่วนที่ใหญ่ที่สุดในจำนวน 4 แคว้น คือ อังกฤษ สกอตแลนด์ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ของสหราชอาณาจักรบริเทนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ